

פרוטוקול מס. 134

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהתקיימה ביום ד',
י"ד בתמוז תשל"א - 7.7.71, בשעה 14.00.

נ כ ח ו - חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
מ. אביזוהר
ש. פרידמן
ח. צדוק

מוזמנים:

מר דמביץ - משרד המשפטים
מר שלי - " "
מר ארן - " "
ד"ר רקובר - " "

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

ר ש פ ה :

שולמית פרג

בסדר-היום: (1) חוק שירותי דת יהודיים (נוסח משולב) - סכומי
ועדת משנה ב';

(2) חוק השכירות.
(דיון 22, 23, 24 ו-25 ועד בכלל)

היו"ר י. גולדשמידט:

אני פותח את הישיבה.

אנו נקבל היום את סיכומי ועדת המשנה, שבראשותו של ח"כ פרידמן, בחוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב, תשל"א-1971). ועדת המשנה עסקה בזה, והחוק מונח כעת לפנינו כפי שנתקבל בוועדה, פרט לשינוי עריכתו קטן שח"כ פרידמן ימסור לנו עליו.

ש. פרידמן:

כבוד היושב ראש, חברי הוועדה!

בתחילה אני רוצה להודות לכל אלה

שעשו את עיקר המלאכה באותה ישיבה יחידה שקיימנו, ואשר בה סיימנו את העבודה. ברצוני לציין כי באותה ישיבה השתתף ח"כ קלינגהופר ואנכי. כלומר, היינו שנים מתוך חמשה חברי ועדת משנה זו; שלושת האחרים לא יכלו לבוא לאותה ישיבה.

אם אנו רוצים לסכם את העבודה שעשינו, הרי

שצריך לדעת דבר אחד, - אין לוועדת המשנה לשנות איזה שינוי מהותי כשמדובר על נוסח משולב. על כן הוועדה שלנו התרכזה על מתן מיבנה, סדור, תיקון כלשהו אחר שהתבקש מהעניין.

אחרי התייעצות שהלחתי לנו הגענו לכלל

עריכה שונה של אותם עניינים שנמצאים בתוך הטופס של שנת תש"ס-1949, ואנחנו - שני חברי ועדת המשנה - חושבים שבזה תקנו את הבהירות, וגם בתקון דבר שנראה לנו פגום. אולם, דבר אחד לא לקחנו אותו בחשבון, ואני מציע אותו בוועד, כאילו היינו עומדים על כך - וזה ביחס למה שנאמר בעמוד 1 בסעיף 3(ב). שם יש חלוקה לסעיפי משנה (1) ו-(2). חלוקה זו איננה מחוייבת המציאות, והיא איננה מתאימה לדרך המקובלת, ואני אציע לוועדה לבטל את החלוקה לסעיף משנה (1) ו-(2), ובהתאם לכך לשנות את המשפט האחרון כדלקמן:

במקום הכתוב בסעיף 3(ב)(2) - "הוראת

פסקה (1) תחול גם על מכסת המועמדים של הרבנות המקומית", אנחנו מציעים לכתוב "הוראות אלה יחולו גם על מכסת המועמדים של הרבנות המקומית". על ידי כך אנחנו מאחדים שני דברים שהופרדו ללא צורך.

זאת ועוד: לגבי הדברים שהוועדה עמדה

עליהם, ואשר הודות לעזרתם של מר שלי ומר דמביץ, וגם מר חפץ ממשרד הדתות, בדיון על ההצעה הזו - אנחנו ערכנו את השינויים הבאים:

(א) אנחנו שינינו את סדר הסעיפים, וערכנו אותם בסדר שונה ממה שהיה קודם. למשל: בסעיפים 1, 2, 3, 4 ו-5 תמצאו בכותרת השוליים ציון סעיף 4. אם כן, סעיף זה היה סעיף 4 של חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים, תש"ס-1949. אנחנו ראינו שטוב יהיה אם נקבל את הצעת הוועדה המכינה, להקדים אותו ולהעמיד אותו בתחילת החוק.

(ב) אנחנו פרקנו את אותו סעיף 4, ונתנו

לו מיבנה לחמשה סעיפים, שכל אחד מהם קצר כשלעצמו, פרט לסעיף 3 שנראה ארוך - אף הוא נשאר קצר; גם שם פרקנו סעיפים, או ערכנו את סדורם בצורה שונה.

עוד דבר שינינו גם בסגנון, וזה נעשה

בעזרתם של מר שלי ומר דמביץ: אם תשוו את סעיף 1, תראו שהוא היה הריישא של סעיף 4, והוא כדלקמן: "שר הדתות רשאי להקים מועצה דתית לפי הוראות חוק זה". זאת אומרת, שאת עיקר החוק אנחנו אומרים בתחילתו, כאשר בנוסח הישן נאמר אחרת.

על שינוי מסוג אחר אינני יכול לדווח

לכם, פרט לשינויים שהתחייבו מהרגשתנו שיותר נאה להגיד בצורה משפטית כך, ולא כמו שנאמר קודם לכן.

עוד איזה תיקון קטן: בעמוד 2,

בסעיף 13(א)(4), יש לחקן את המלה "בקשתם", ובמקומה לכתוב "בקשתן" - ("נון" סופית במקום "ם" סופית). הצעת תקון זו לא היתה בפני הוועדה, ואני חושב שהוועדה הזו תקבל אותו.

ש. פרידמן:

אינני יודע אם נחוץ, לפי הסדר הטוב, לקרוא את הסעיפים. אם לא, הרי שאני יכול לומר כי דבר מתכנו של סעיף, ממהותו של סעיף, לא שונה; ואם שונה, הרי זה רק בגלל מה שהבהרתי קודם לכן.

לבסוף אני מבקש לאשר את החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מודה לה"כ פרידמן. ברצוני לשאול את חברי הוועדה אם יש הערות לנוסח משולב זה כפי שמוצע לפנינו בטופס הלבן?

אם לא, אני מציע לאשר את החוק עם שני

השינויים בסעיף 13(4).

חוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב), תשל"א-1971 - נחקבל

היו"ר י. גולדשמידט:

אנו עוברים לחוק השכירות.

היתה לנו הפסקה של חודש ימים, ולא דנו בחוק השכירות. הגענו עד סעיף 21 ועד בכלל, ואף הוא החקבל עם תיקון קטן. אנחנו צריכים לדון עכשיו על סעיף 22 ואילך, לפי הנוסח הלבן. בסעיף 22 יש שתי גירסאות.

מר ארן:

אין הבדל מהותי בין שתי הנוסחאות, אבל יש הבדל עקרוני. הצירוף של שני הסעיפים הוא בזה שבחוק המקרקעין ובזה שבחוק השכירות, על כן זה הביא לשתי אפשרויות של ניסוח.

הגירסה השניה היא למעשה הצעת הממשלה בצירוף המלצת הוועדה. הגירסה הראשונה משנה את התוכן של הסעיף שבחוק השכירות כאן.

פעם נתתי את הדוגמה הבאה: אדם בא לשנת שבתון, ושוכר פה דירה. באמצע השכירות מקבל הודעה שעליו לחזור לחו"ל, ואז הוא אינו יכול לקיים את השכירות עד תום החקופה. עכשיו נוחנים לו את האפשרות הזו ע"י כך שכאשר הדירה מתפנית, משכירים אותה למישהו אחר, ואז יש דמי שכירות כפול. כאשר לא הוסכם אחרת בחוזה השכירות, וכאשר השכרת המשנה לא תפגע בבעל הבית. השאלה היא, האם השוכר יכול להשכיר לאחר מבלי לפנות לבית המשפט? גם כאשר אין הנראה אחרת, הוא צריך לפנות לבית המשפט.

כמובן שהדוגמה של הדייר איננה מעשית.

אבל בגירסה א' כתוב "רשאי בית המשפט, אם לא הסכים המשכיר לעסקה כזאת מטעמים בלתי סבירים או התנה הסכמתו בתנאים בלתי סבירים, להרשות את העסקה בתנאים שייראו לו"; לעומת זה, בגירסת הממשלה לא התנינו את זה בבית המשפט; בחוק המקרקעין כתוב, גם כשיש איסור השכרת משנה יכול בית המשפט להתערב ולשנות הסכם. מכל מקום, הצעת הממשלה היתה לא להטריד את הפונה לבית המשפט - וזה כתוב בסעיף 21 שבחקול.

היו"ר י. גולדשמידט:
בסעיף 21 שבכחול לא מדובר על מקרקעין.
ואילו סעיף 23 נראה לי הרבה יותר
מסורבל. אני מציע להפריד בין הדברים.

מר ארן:
גרסה ב' מקבלת את הגרסה המקורית.
המלים "באין הסכם אחר בין הצדדים",
כתובים למעשה בסעיף 21.

ש. פרידמן:
נראה לי כי גם עם סעיף 21 שבכחול
יגיעו בסופו של דבר לבית המשפט.

מר ארן:
אוחז דייר מגיע לבית המשפט, ואז בית
המשפט ידון בעניין. היתר של בית המשפט
לא דרוש כדי לדון בדיעבד.

ש. פרידמן:
סעיף 21 שבכחול איננו מכדיל בין
מקרקעין לבין מטלטלין. על כל פנים,
אין אבחנה בין הדברים.

מר ארן:
בסעיף קטן (ג) תראה את האבחנה. מה שכתוב
בדברי ההסבר כתבנו בגוף הסעיף.

מ. אביזוהר:
אינני יודע מדוע הטילו את הקושי הזה
על השוכר, אשר ברוב המקרים הוא בלתי-
סביר שקבלת ההיתר להשכרה תהיה מוטלת עליו כשאינן איסור. רצוי היה
שינומק העניין.
אני מבין את תוספת המלים "באין הסכם",
מפני שסעיף קטן (ג) מדבר על המקרה האחר. אבל מדוע בכלל פרקו את
(א) ו-(ב)?

מר ארן:
כי סעיף קטן (ג) מתייחס לבעיה של (ב),
ולא ל-(א).

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מוכן לאמץ את גירסה א'.
על כל פנים, אנחנו צריכים להכריע בין
שתי הגירסאות. מזכירת הוועדה אומרת לי עכשיו כי גירסה א' נחקבלה כבר.
אינני רואה איך השוכר יכול להעביר לאחר.
הרי הוא ייכנס לסכסוך בעניין זה. הוא צריך לקבל רשות כזו ע"י בית
המשפט.

מר ארן:
לפי המג"לה השוכר רשאי להשכיר בשכירות
משנה מבלי לקבל הסכמת המשכיר אם אין
בו פגיעה.
על כל פנים, לא רצינו לסטות מהמצב הקיים,
וגם לא מצאנו הצדקה לכך. גירסה א' נותנת את ההעברה של השכירות גם אם
זה לא סביר, ברשות בית המשפט.
"באין כוונה אחרת המשתמעת מן ההסכם בין
הצדדים" - אז חלה פסקה ב'.

פ. אביזוהר:

אני תומך בגירסה ב'. השוכר רוצה להשכיר
והוא מבקש את הסכמתו של המשכיר, ואז הוא
חייב לפנות אל המשכיר. כך נעשה לפני שתי הגירסאות.

במקרה שהמשכיר אומר לא, והוא נותן נימוק
בלתי סביר, אז השוכר אומר למשכיר שהוא מצפצף עליו, ובכל זאת הוא משכיר.
כך המצב לפי גירסה ב' - ואז הוא פונה לבית המשפט, ובבית המשפט חייב
בעל הנכס להוכיח שהתנגדותו היתה סבירה. בית המשפט לא יכיר בזה. לכן
צריך השוכר ללכת לבית המשפט ולבקש לעשות לו צדק.

מבחינת המציאות יש בזה הבדל גדול.
להוציא ענין מקרקעין, אני רואה כל נכס אחר יש בו משום הבדל גדול
ביותר, והחיים מראים שכאשר נכס משמש להשכרה, אז הבעלות על הנכס לא
צריכה מימוש בעלות עד כדי כך שתגרום נזק.

בשכירות משנה המצב הוא כזה - זה נהנה
וזה לא חסר. מכל מקום, אני תומך בגירסה ב', וכמובן ביוצא מן הכלל
של המקרקעין.

היו"ר י. גולדשמידט:

לפנינו פרוטוקול משיבת ועדת החוקה,
חוק ומשפט מ-1.3.71, בצמוד 9, יש הצבעה

על ענין זה, כדלקמן:

"הצבעה - ההצעה לכתוב בסייפה: "אולם
רשאי בית המשפט להרשות את שכירות המשנה, אם מצא שסירוב של המשכיר
אינו סביר או שהמשכיר מתנה תנאים בלתי סבירים, ורשאי הוא להתנות
תנאים שיראו לו בענין זה - נתקבלה".

אם כן, מדוע הוכנו לנו שתי גירסאות?
כלומר, בניגוד לקביעה ההתחלתית של החוק עליו להשיג היתר, גם אם
הקביעה הראשונית היא אם יש שכירות או אם אין שכירות משנה; ואם
הוא נתקל בהתנגדות, אז הוא יכול לפנות לבית המשפט.

לפנינו שתי גירסאות, א' ו-ב', ואנחנו
רשאים להכריע בהן מחדש. לכן אני מבקש לחוות את הדעת בענין זה.

ח. צדוק:

כאשר החוזה אוסר, אז יש סעיף בחוק
המקרקעין האומר כי למרות שהחוק אוסר,
בית המשפט יכול להתיר. ועכשיו, מה הדין כאשר חוזה שותק?

מר ארן:

עמדת הממשלה לגבי חוזה אוסר היתה, שזה
יכול להיעשות רק ע"י בית המשפט;

כאשר חוזה שותק, הרי זו בעיה שנוגעת ליותר
פירוש סביר, קביעת הנורמה וכו', ואין בזה משום פגיעה בקדושת החוזים.
ואם זה נהנה וזה לא חסר, הרי ברור שהעברה לא פוגעת בשום זכות של
המשכיר. (ח. צדוק: אבל דרושה הסכמה כאשר חוזה שותק) כאשר חוזה
אוסר, צריך להיות נימוק סביר כדי להתיר. (היו"ר י. גולדשמידט: אם לא
במקרקעין, אז גם בית המשפט אינו יכול להתיר) במקרקעין יכול בית המשפט
להתיר את קדושת החוזים. ואם לגבי מטלטלין כאשר חוזה שותק, אז יש
מחלוקות, לכן יש הבדל בין גרסות א' ו-ב'. (ח. צדוק: או שהשכירות זה
דבר אובייקטיבי) (ד"ר קובר: כאן הבסיס הוא חוזי). בדירות מוגנות,
האיסור של העברה הוא יותר החלטי.

ש. פרידמן:

אני רוצה לנקוט עמדה בין שתי הגירסות: לכאורה נראה לי, שהתיאור אותו הזכיר מר ארן לגבי המקרה של הדייר, הוא בגדר של מקרים שכיחים. אם כן, לגבי אותו מקרה סעיף 22 נותן תשובה לתחושת הצדק כאשר גרסה א'.

אני חש שלגבי ההבדלים מצב המג' לה מחד, ומצב החוק האנגלי מאידך - אנחנו מנסים ללכת בני שני אלה. כנראה, זה פחות או יותר מבטא את קרבתנו למצב הקודם. יש לי הרגשה, לפי הפרוטוקול, שנתקבל כהחלטה משהו הקרוב יותר לגרסה א'. על כן אינני יודע אם לאחר זה נוכל לקבל גרסה ב' מבלי שתדרש רביזיה בענין זה, על אף שאני יותר קרוב אליה.

מר ארן:

בקריאה שניה נהגנו לקבל שינויים.

ח. צדוק:

במקרקעין יש חוזה שותק, והשוכר רוצה להשכיר. מה הוא צריך לעשות?

מר ארן:

הוא צריך לפנות ולבקש הסכמה. ואם השוכר מקבל סרוב, אשר נראה לו - לשוכר - כבלתי מוצדק, אז הוא יכול להסתכן ולהעביר אותו למישהו אחר ליתרה תקופה, והמשכיר אז יכול להגיש תביעה נגדו לפילוק יד וכו'.

ש. פרידמן:

נניח, שהשוכר שומע את הסרוב של המשכיר, ומתרשם שזהו סרוב לא מוצדק. אז הוא מקבל על עצמו את הריזיקה ופונה לבית המשפט; ובית המשפט מוצא שהוא לא צדק, אז יאמר שהייתה פגיעה במשכיר. ברצוני לשאול: מה קורה לאותו שוכר מבחינתו זה שהוא עבר כביכול עבירה מסויימת, אם כן מתוך שיקול דעת מוטעה? העבירה היא מבחינתו זה שלא היה צריך לעשות את מה שעשה, שכן בית המשפט קבע שהסרוב של המשכיר היה במקומו, האם אז יוטל עליו הענין הזה של הפרת חוזה וכו'?

נתאר אותו מקרה אחרת, אז מה יקרה לו לפי גרסה א'? הרי אז בית המשפט יחליט שהוא לא צדק.

מר ארן:

גם אם בית המשפט יגיע למסקנה שהסרוב היה בלתי מוצדק, וכי אין פגיעה במשכיר, אבל הוא עשה לפני שקבל היתר, הרי שהוא יפר את המוסכם במקרה זה.

ח. צדוק:

גם בענין זה קיים הבדל בין המקרה של חוזה אוסר ובין חוזה שותק. לפי טעמי, אנחנו הקלנו עם המקרים של חוזה אוסר, והחמרנו עם המקרים של חוזה שותק.

ד"ר רקובר:

הערתי ח"כ צדוק הביאה אותי להעיר בענין שכירות משנה; המשפט העברי מכיר לפעשה באבחנה חותכת בין מקרקעין למטלטלין. כך שנקודת המוצא היא הפוכה במטלטלין. נקודת המוצא היא, שאין השוכר רשאי להשכיר. אולם, למרות הכלל יש חריגים.

במטלטלין, במקום שאין נמקא מינא למשכיר בעצמו, אם השוכר משמש בנכס, או שוכר למעביר לאחר - הרי אז האיטור להשכיר משנה ניטל לעומת זה, במקרקעין נקודת המוצא היא שהשוכר רשאי להשכיר לאחר. כאן אני רוצה להתייחס להוראה של החצעה שלפנינו.

ד"ר רקובר:

ההצעה, בעיקרה, הולכת אחרי המשפט העברי. במטלטלין קבעו כלל עם סייגים, ואילו במקרקעין מאפשרת ההצעה כאן סטייה מאיסור מפורש בחוזה, דבר שלא מוכר במשפט העברי. זאת אומרת, למרות שמוכרות סטיות במטלטלין, הרי שבמקרקעין הוא לא יכול לומר בבית המשפט "אמנם הדסכם שאסור בהשכרת משנה, אולם זה משום מידת סדום".

מבחינה זו, ההצעה כאן מחמירה עם המשכיר ומקלה עם השוכר במובן של חריגה מהסכם של הצדדים.

בעצם יש חלוקי דעות לגבי מטלטלין. אם כן, נבדיל בין שני הדברים.

היו"ר י. גולדשמידט:

הבעיה היא לגבי חוזה שותק.

מר ארן:

הבעיה היא שכל המקרים הם של מטלטלין וכאשר החוזה שותק. במקרקעין זה מוסדר

ח. צדוק:

כאשר החוזה אוסר.

מר ארן: ההצעה מחמירה לגבי מקרקעין. גם הגרסה המחמירה במקרקעין אומר המשפט העברי כי הוא מתיר השכרה. וכאן הגרסה אוסרת, והיא מתירה כאשר הסרוב איננו מוצדק. גרסה א' מכניסה את בית המשפט כאשר החוזה שותק.

מר ארן:

א) הבעיה היא לגבי מטלטלין כאשר החוזה שותק. החוק אומר שאין רשות. השאלה היא מי מתיר.

היו"ר י. גולדשמידט:

לפי גרסה ב' נאמר, אמנם אסור לך להשכיר, והשוכר מחליט שכן עם קבלת סירוב לא סביר. לאחר מכן יש משפט בין הצדדים. כלומר, השוכר איננו רשאי להשכיר, ובית המשפט מתיר - זה כאשר החוזה שותק.

כאשר החוזה איננו שותק לגבי מטלטלין - זה איננו מוזכר בגרסה ב'. אני חושב כי בהתאם למה שהוחלט קודם לגבי מטלטלין, במקרה של חוזה שותק - בית המשפט נוהג אה ההיתר.

יש כאן שני חברי ועדה האוצרים כי לא נחוץ שבית המשפט יחליט, ואילו אני מציע לקבל שבית המשפט יתיר את האיסור.

הדוגמה שהביא מר ארן נוגעת למקרקעין.

ש. פרידמן:

לגבי מטלטלין אני מציע, שאם יש איסור אז האיסור יהיה אבסולוטי; ואילו כאשר

ח. צדוק:

החוזה שותק - בית המשפט.

מה שמציע ח"כ צדוק זה מה שנאמר בגרסה א' - סעיף 22(א) - וזה נוגע למטלטלין. אך

היו"ר י. גולדשמידט:

מתנגד לזה ח"כ אביזוהר.

סעיף 22(א) - גרסה א' - נחקבל

זכות הסתייגות לה"כ אביזוהר לסעיף 22(א) - גרסה א'.

היו"ר י. גולדשמידט: לגבי מקרקעין: כאשר חוזה אוסר - רשאי בית המשפט לשנות ולהתיר. מה אין ויכוח.

לגבי מקרקעין: כאשר חוזה שותק - האם הגיוני לומר שיש לפנות לבית המשפט רק כשיש איסור? או שאני אומר, שאני מטריח את בית המשפט בדומה למטלטלין כשהחוזה שותק.

ח. צדוק: לגבי חוק השכרת משנה אני מוצא את עצמי במצב כזה: אם אני מקבל כנהוג, שלמרות איסור מסוים יכול בית המשפט להתיר את האיסור אז אני לא יכול להעמיד את החוזה השותק, אני מוכרח לחקל מה עם השוכר, על ידי זה שאני נותן לו להסתכן. זוהי הקולא, וכאן צריך לקבוע מבחן אובייקטיבי.

היו"ר י. גולדשמידט: המקרקעין כלולים בגרסה א'.

מר ארון: זה ענין של ניסוח. אנחנו צריכים לקבוע את העקרון. קל מאד לנסח את זה בנפרד במקרקעין ובמטלטלין.

כאשר בעלי הבתים ראו את הצעת החוק הזו, אנחנו סיכמנו אתם שורה כזו שיבואו לבקש את הסכמתם. לפי המצב הקיים, לגבי דירות לא מוגנות לא מצאנו אפשרות ללכת בענין זה עד הסוף.

היו"ר י. גולדשמידט: לאחר שקבלנו את גרסה א' אני מוצא כי לא נאמר שם במפורש שזה נוגע למטלטלין. סעיף 22(א) דן גם במקרקעין.

אם חוזה שותק לגבי מקרקעין, כיצד זה מוסדר?

מר ארון: לפי גרסה א" - גם אם יתברר שהסרוב היה בלתי מוצדק הוא צפוי לפיצויים; לפי גרסה ב' - העברת השכירות תהא לא מוצדקת כי הוא לא קבל היתר מראש.

היו"ר י. גולדשמידט: לכאורה, אנחנו צריכים שיהיה סעיף בו ייאמר שאין השוכר רשאי להשכיר אלא עם הסכמת המשכיר; (ב) במטלטלין ובמקרקעין זה כך. אפילו ד"ר רקובר אומר כי צריך להבטיח את כל לכל אורך הקו.

ד"ר רקובר: בכיוון זה אפשר להמשיך וללכת לקראת המשאלה של בעלי הבתים. כלומר, לא לדבר על הסכמה אלא על הודעה, ואז למעשה אנחנו מגיעים לאותו דבר. השוכר חייב להודיע למשכיר.

מר ארן:
אולי לקבל את העקרון שהציע ח"כ צדוק, שלא לשלם איסור במקרקעין ושתיקה במטלטלין. למעשה, לגופו של ענין אין הבדל בזה; אם זה פוגע במשכיר, הרי שאין אנו מתכוונים לזה, שכן איננו רוצים לפגוע במשכיר.

ש. פרידמן:
כאשר מדובר במטלטלין - אם יש איסור, אני לא הייתי רואה אפשרות שהאיסור הזה יותר. כאשר חוזת שותק, אם הוא משכיר בשכירות משנה, הוא חייב לקבל את הסכמת המשכיר, שכן יש איזו שהיא זכות למשכיר לומר לאחד כן, ולשני לא. בודאי שהמשכיר יכול היה לומר זאת בתחילה. מכל מקום, הייתי רואה סבירות בהנמקה הזו במקרה של חוזה אוסר. לא הייתי נוטה לתת אחר כך אפשרות לבית המשפט להתיר.

אם חוזה שותק, הרי מלכתחילה אני מקבל את זה שאין זה בידו. אולם, אם נימוקיו של המשכיר הם מידת סדום - הייתי נותן לו את האפשרות להשכיר, ואז הייתי רוצה שיהיה מבחן אובייקטיבי ושאתר כך אפשר יהיה לתבוע בבית המשפט שאמנם הנימוקים היו לא סבירים. ואם בית המשפט מגיע לנימוקים סבירים, אז הוא יכול לקבוע זאת.

היו"ר י. גולדשמידט:
אם אנחנו רוצים ללכת בדרכים שונות לגבי מטלטלים ומקרקעין, אז צריך לחלק את זה לשלושה סעיפים: 1) אין לשוכר אפשרות למסור אלא בהסכמה של המשכיר; וגם המשכיר איננו רשאי לסרב אלא מטעמים סבירים. הרגשתי היא, שהמחשבה של ד"ר רקובר לגבי המשפט העברי איננה מקובלת. הוא הדין לגבי מקרקעין - אין למסור לאחר. (ד"ר רקובר: אמרתי שזה מסוייג.) האיסור יותר רק בהסכמה; יש לשלוח הסכמה בתנאים סבירים ובנימוקים סבירים.

2) אנחנו צריכים להבדיל בין מטלטלין: מתן הסכמה כאשר הנימוקים אינם סבירים.

3) נשאר לנו לסכם לגבי צמדה אחת לגבי מקרקעין. אנחנו צריכים נוסח לגבי חוזה שותק, בלי בית משפט. למעשה, זה כמו נוסח ב'.

מר ארן:
נכס במטלטלין - ברגע שאני מכניס את זה בפסקה א', כיצד אוכל להוסיף פה את ענין בית המשפט? לכן אני מסתפק באיסור השכרה ובהסכמת המשכיר, ולכתוב "רשאי להעביר... וכו'". "וב-ב" - בלי להכניס את בית המשפט.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מבקש להכין לנו נוסח בהתאם לדברים שנאמרו כאן.

סעיף 23 -

ש. פרידמן:
מה היתה הסיבה ששינו את סעיף 22 המקורי? האם יש הבדל בין שתי הנוסחאות?

מר ארן:
דברי ההסבר באו בחוץ הסעיפים.

ש. פרידמן: (מצטט את סעיף 22 שבדברי ההסבר אשר בחוברת הכחולה): "חוזת שכירות הוא חוזה ככל החוזים וחלות עליו הוראות כל דין בענין התרופות בשל הפרת חוזה. הסעיף המוצע בא אך משום ההוראות המיוחדות של סעיפים 9 ו-10 הניתנות לפירוש כאילו הן שוללות תרופה אחרת."
זה לא בא להרחיב מעבר לתחום הסביר כאן.

מר ארן: האמת היא שזה מיותר.

סעיף 23 כמוצע בתדפיס הלבן - נתקבל

סעיף 24 -

מר ארן: יש פה פשרה בין הגישות השונות. יש הבדל בין שומר חינוך לבין שומר שכר. למעשה, הלכנו לפי המצב הקיים מבלי לסטות ממנו. החוק לא דן באחריות השמירה, משום שזה כתוב בחוק השומרים. הוועדה אמרה כי לא ברור היכן נמצא השוכר בחוק השומרים, לכן הזכרנו פה את הסוגיה הזו.

ד"ר רקובר: אנחנו נחנו שם את המסגרת, ואילו כאן אמרנו שמפרשים חוקים מבלי שיש צורך לפרש אותם. מכל מקום, הצעה זו לא באה ביזמת משרד המשפטים, והנוסח הלבן עלול לגרום לקשיים. הסייפא של סעיף קטן (2)(ב) בחוק השומרים אינה מפרשת כלל, והיא כוללת את כל סוגי השומרים.

היו"ר י. גולדשמידט: מדוע לא ננסח כך שדין השוכר כדין שומר שכר בחוק השומרים, תשכ"ז-1967.

ד"ר רקובר: גם אם נאמר "כדין" - זה לא פותר, שכן אז יפרשו את זה אחרת.

היו"ר י. גולדשמידט: סעיף 24 זה יכול להיות השלמה לסעיף 7(א). (מר ארן: זהו סעיף פרשנות)

ד"ר רקובר: סעיף זה איננו הסעיף היחיד אשר מדבר על מידת האחריות.

ש. פרידמן: אני חושב שסעיף זה אין מקומו בסעיף 7, כי עקרו של סעיף 7 הוא חיוב תקון פגמים.

סעיף 24 כמוצע בתדפיס הלבן - נתקבל

סעיף 25 כמוצע בתדפיס הלבן - נתקבל